

Ville Tavio ps

Kirjallinen kysymys vankiloiden henkilökunnan jaksamisesta työssään

Eduskunnan puhemiehelle

Helmikuun lopulla julkaistun tiedon mukaan Rikosseuraamuslaitos on lyhyessä ajassa muuttanut lähes 800 henkilön työvuoroja hallinnollisilla määräyksillä vastoin työntekijöiden tahtoa.

Vankilavirkailijain liiton mukaan henkilökunnan joustaminen ja jaksaminen vankeinhoidossa ovat lopussa. Ongelman keskiössä on, että sairastuneita työntekijöitä korvataan teettämällä runsaasti ylitöitä, mikä puolestaan koettelee vaativassa työssä olevien ihmisten terveyttä. Rikosseuraamuslaitoksen sairausluvat ovat lähes puolet suuremmat kuin valtion virastoissa keskimäärin.

Työaikalain (872/2019) 25 §:ssä säädetään vuorokausilevosta, että työntekijälle on annettava jokaisen työvuoron alkamista seuraavien 24 tunnin aikana vähintään 11 tunnin keskeytymätön lepoaika varallaoloaikana tehtyä työtä lukuun ottamatta. Jaksotyössä vuorokausilepo saadaan työn järjestelyihin liittyvistä syistä kuitenkin lyhentää yhdeksään tuntiin. Yhdeksään tuntiin lyhennetty vuorokausilevon tapauksessa työntekijälle on annettava korvaavat lepoajat seuraavan vuorokausilevon yhteydessä tai jos se ei ole työn järjestelyistä johtuvista painavista syistä mahdollista, niin pian kuin se on mahdollista, kuitenkin 14 vuorokauden kuluessa.

Lakia säädettäessä ei ole kunnolla huomioitu turvallisuusalan erityisyyttä. Vankilahenkilökunnan työ voi olla henkisesti hyvin kuormittavaa. Palautuminen työympäristöstä vapaa-aikaan ei välttämättä onnistu nopeasti. Edellä mainittu vuorokausilepoa koskeva lakipykälä, joka joillakin muilla aloilla lisää joustavuutta työntekijän kannalta, ei välttämättä palvele työntekijöiden etua rikosseuraamusalalla. Tilannetta pahentaa se, että turvallisuusalalla monet käyvät töissä pitkän matkan päästä ja vapaa-aika on rikkonaista.

Monet vankilatyöntekijät haluaisivat työvuorojen vaihtuessa yhdeksän tunnin tauon, jotta heillä olisi myöhemmin vastaavasti pidempi vapaa-aikajakso kunnollisen palautumisen takaamiseksi. Työvuorolistoja laaditaan kuitenkin siten, että vuorokausilepo on pääsääntöisesti 11 tuntia, jolloin työntekijöiden vapaa-aika pirstaloituu.

Esimerkiksi Turun vankilan johtajan mukaan pahimmillaan yli puolet vartijoista on sairaana ja poissa töistä. Turun vankila onkin tehnyt aluehallintovirastolle ilmoituksen hätätyöstä. Hätätyötä voidaan teettää ilman työntekijän suostumusta, jos ennalta arvaamaton tapahtuma on aiheuttanut keskeytyksen säännöllisessä toiminnassa tai vakavasti uhkaa johtaa keskeytykseen tai hengen, terveyden tai omaisuuden vaarantumiseen eikä työtä ole mahdollista siirtää suoritettavaksi myö-

Kirjallinen kysymys KK 133/2020 vp

hempänä ajankohtana. Häätötyössä ei työajan pituutta ole rajoitettu, vaan rajoitussäännöksistä voidaan poiketa (työaikalain 19 §).

Vankilavirkailijoiden omat vaikutusmahdollisuudet työvuorotilanteeseensa ovat rajalliset. Julkisen yhteisön virkamies tai viranhaltija ei saa kieltäytyä ylityöstä, jos ylityön tekeminen on työn laadun tai pakottavien syiden vuoksi välttämätöntä. Työnantajan on tosin ensin kysyttävä kaikilta työntekijöiltä halukkuutta ylitöiden tekemiseen, mutta jos kukaan ei kysyttäessä ole vapaaehtoinen, on virkamiehen suostuttava ylitöihin määräyksestä.

Samaan aikaan suunnitteilla on muutos, jonka myötä poissaolomahdollisuus oman ilmoituksen nojalla poistuisi. Tällä hetkellä vanginvartijat saavat olla enintään kolme päivää poissa töistä omalla ilmoituksella.

Vankilavirkailijain liiton mukaan työntekijöiden uupuminen on niin vakavaa, että sen seurauksena vankilaturvallisuus on jo heikentynyt merkittävästi. Hallituksen on puututtava tilanteeseen sekä työhyvinvoinnin että vankilaturvallisuuden takaamiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä varmistaakseen, että vankiloiden henkilökunnan uupumista työssä vähennetään?

Helsingissä 3.3.2020

Ville Tavio ps